Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

25 päivänä heinäkuuta 2018 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Direktiivi 2002/47/EY – Rahoitusvakuusjärjestelyjen täytäntöönpano – Maksukyvyttömyysmenettelyn aloittaminen rahoitusvakuuden saajaa vastaan – Vakuuden täytäntöönpanoon oikeuttavan tapahtuman toteutuminen – Rahoitusvakuuden sisällyttäminen konkurssipesään – Velvollisuus suorittaa saatavat ensisijaisesti rahoitusvakuudesta

Asiassa C-107/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (ylin tuomioistuin, Liettua) on esittänyt 24.2.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 3.3.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

”Aviabaltika” UAB

vastaan

”Ūkio bankas” AB, selvitystilassa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja T. von Danwitz (esittelevä tuomari) sekä tuomarit C. Vajda, E. Juhász, K. Jürimäe ja C. Lycourgos,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 18.1.2018 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– ”Aviabaltika” UAB, edustajanaan E. Baranauskas, advokatas,

– ”Ūkio bankas” AB, edustajinaan T. Bairašauskas ja D. Ušinskaitė-Filonovienė, advokatai,

– Liettuan hallitus, asiamiehinään L. Bendoraitytė, R. Butvydytė, K. Dieninis ja D. Kriaučiūnas,

– Euroopan komissio, asiamiehinään J. Rius, A. Nijenhuis ja A. Steiblytė,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.4.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: liettua.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee rahoitusvakuusjärjestelyistä 6.6.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/47/EY (EUVL 2002, L 168, s. 43), sellaisena kuin se on muutettuna 6.5.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/44/EY (EUVL 2009, L 146, s. 37) (jäljempänä direktiivi 2002/47), 4 artiklan 1 ja 5 kohdan sekä 8 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain ”Aviabaltika” UAB ja ”Ūkio bankas” AB ja joka koskee Ūkio bankas -pankin Aviabaltikalle niiden välillä tehtyjen vakuussopimusten täytäntöönpanemiseksi esittämää maksuvaatimusta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 2002/47 johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Olisi luotava yhteisön järjestelmä raha- ja arvopaperivakuuksien antamiselle sekä panttioikeuteen että omistusoikeuteen perustuvissa järjestelyissä mukaan luettuna takaisinostosopimukset eli repot. Tämä edistää rahoitusmarkkinoiden yhdentymistä ja kustannustehokkuutta ja yhteisön rahoitusjärjestelmän vakautta, mikä tukee palveluiden tarjoamisen ja pääomien liikkumisen vapautta rahoituspalveluiden yhtenäismarkkinoilla. Tässä direktiivissä keskitytään kahdenvälisiin rahoitusvakuusjärjestelyihin.”

4 Kyseisen direktiivin 2 artiklan, jonka otsikko on ”Määritelmät”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

c) ’panttioikeuteen perustuvalla rahoitusvakuusjärjestelyllä’ järjestelyä, jossa vakuuden antaja antaa rahoitusvakuuden pantin muodossa vakuuden saajalle tai tämän hyväksi ja jossa rahoitusvakuuden täysi tai osittainen omistusoikeus tai muuten täysi oikeus rahoitusvakuuteen säilyy vakuuden antajalla, kun vakuusoikeus perustetaan;

– –

f) ’asiaankuuluvilla rahoitusvelvoitteilla’ velvoitteita, joiden vakuutena on rahoitusvakuusjärjestely ja jotka edellyttävät rahasuoritusta ja/tai rahoitusvälineen toimittamista;

– –

j) ’likvidaatiomenettelyllä’ kokonaismenettelyä, johon kuuluu varojen realisoiminen ja tuoton jakaminen velkojille, osakkaille tai jäsenille ja joka edellyttää hallinto- tai oikeusviranomaisten osallistumista, mukaan lukien tilanteet, joissa kokonaismenettely päätetään akordilla tai muulla vastaavalla toimella, riippumatta siitä, perustuuko se maksukyvyttömyyteen vai onko se vapaaehtoinen vai pakollinen;

– –

l) ’täytäntöönpanoon oikeuttavalla tapahtumalla’ eräännyttämistapahtumaa tai osapuolten välillä sovittua muuta samanlaista tapahtumaa, jonka tapahduttua vakuuden saajalla on rahoitusvakuusjärjestelyn tai lain nojalla oikeus muuttaa rahoitusvakuus rahaksi tai ottaa se omaisuudekseen tai sulkeutuvaa nettoutusta koskeva lauseke tulee sovellettavaksi;

– –”

5 Mainitun direktiivin 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Rahoitusvakuusjärjestelyjen täytäntöönpano”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että täytäntöönpanoon oikeuttavan tapahtuman toteutuessa vakuuden saajan on voitava realisoida seuraavin tavoin kaikki panttioikeuteen perustuvassa rahoitusvakuusjärjestelyssä ja sen ehtojen mukaisesti annetut rahoitusvakuudet:

– –

b) raha kuittaamalla määrä asiaankuuluvia rahoitusvelvoitteita vastaan tai käyttämällä se niiden suorittamiseen.

– –

4. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut rahoitusvakuuden realisoimistavat eivät, ellei panttioikeuteen perustuvassa rahoitusvakuusjärjestelyssä sovituista ehdoista muuta johdu, edellytä, että:

a) realisointiaikomuksesta on etukäteen ilmoitettu;

– –

5. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että rahoitusvakuusjärjestely voi tulla voimaan ehtojensa mukaisesti vakuuden antajaa tai vakuuden saajaa koskevan likvidaatiomenettelyn tai koskevien tervehdyttämistoimenpiteiden aloittamisesta tai jatkamisesta riippumatta.

– –”

6 Saman direktiivin 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Maksukyvyttömyyssäännöksiä, joita ei sovelleta”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että rahoitusvakuusjärjestelyä ja rahoitusvakuuden antamista sellaisen järjestelyn mukaisesti ei voida julistaa mitättömäksi tai pätemättömäksi tai peräyttää ainoastaan sen perusteella, että rahoitusvakuusjärjestely on toteutunut tai että rahoitusvakuus on annettu:

a) likvidaatiomenettelyn tai tervehdyttämistoimenpiteiden aloittamispäivänä, mutta ennen kyseistä aloittamista koskevaa määräystä tai päätöstä; tai

b) tällaisen menettelyn tai tällaisten toimenpiteiden alkamista edeltävän säädetyn ja menettelyn tai toimenpiteiden alkamisajankohdan taikka ajankohdan, jolloin tällaisen menettelyn tai tällaisten toimenpiteiden kuluessa annetaan määräys tai tehdään päätös tai ryhdytään muuhun toimeen tai sattuu muu tapahtuma, mukaan määräytyvän ajanjakson aikana.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun rahoitusvakuusjärjestely tai asiaankuuluva rahoitusvelvoite on syntynyt tai rahoitusvakuus on annettu likvidaatiomenettelyn tai tervehdyttämistoimenpiteiden alkamispäivänä mutta niiden aloittamisen jälkeen, se on oikeudellisesti täytäntöönpanokelpoinen ja sivullisia sitova, jos vakuuden saaja voi todistaa, ettei hän ollut tietoinen eikä hänen olisi pitänyt olla tietoinen sellaisen menettelyn tai sellaisten toimenpiteiden aloittamisesta.

– –"

Liettuan oikeus

7 Rahoitusvakuusjärjestelyistä annetun Liettuan lain (Lietuvos Respublikos finansinio užtikrinimo susitarimų įstatyma), jolla direktiivi 2002/47 saatettiin osaksi Liettuan oikeutta, 2 §:n 8 ja 32 momentissa säädetään seuraavaa:

"8. 'Rahoitusvakuusjärjestelyllä, jossa omistusoikeutta ei siirretä', tarkoitetaan sopimusta, jossa vakuuden antaja antaa vakuuden saajalle tai tämän hyväksi rahoitusvakuuden, jolla varmistetaan rahoitusvakuusjärjestelyn piiriin kuuluvien rahoitusvelvoitteiden täyttäminen, mutta jossa rahoitusvakuuden täysi tai osittainen omistusoikeus säilyy vakuuden antajalla.

– –

32. 'Asiaankuuluvalla rahoitusvelvoitteella' tarkoitetaan velvoitetta, jonka vakuutena on rahoitusvakuusjärjestely ja joka edellyttää rahasuoritusta ja/tai rahoitusvälineen ja/tai tällaisen rahoitusvälineen kattamien varojen toimittamista. – –"

8 Rahoitusvakuusjärjestelyistä annetun Liettuan lain 9 §:n 3 ja 8 momentissa säädetään seuraavaa:

"3. Jos rahoitusvakuuden täytäntöönpanoon oikeuttava tapahtuma toteutuu, vakuuden saajalla on oikeus yksipuolisesti realisoida rahoitusvakuusjärjestelyn, jossa omistusoikeutta ei siirretä, mukaisesti annettu rahoitusvakuus yhdellä jäljempänä kuvatuista tavoista ja mainitun järjestelyn ehtojen mukaisesti:

– –

2) käteisen tapauksessa kuitata määrä tai käyttää sitä muutoin asiaankuuluvien rahoitusvelvoitteiden suorittamiseen.

– –

8. Rahoitusvakuusjärjestely tulee voimaan siinä vahvistettujen määräaikojen mukaisesti vakuuden antajaa tai vakuuden saajaa koskevasta likvidaatiomenettelystä tai niitä koskevien tervehdyttämistoimenpiteiden soveltamisesta riippumatta."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

9 Aviabaltika ja Ūkio bankas -pankki tekivät 10.10.2011 ja 16.8.2012 rahoitusvakuussopimukset, joiden perusteella Aviabaltikan sopimuspuolille myönnettiin vakuuksia (jäljempänä vuosien 2011 ja 2012 sopimukset). Velvoitteidensa vakuudeksi Aviabaltika itse antoi Ūkio bankasissa omissa nimissään avaamalleen tilille talletetut varat.

10 Vuosien 2011 ja 2012 sopimusten mukaan kyseiselle tilille talletetut varat sekä niiden takaisinmaksua koskeva saamisoikeus annettiin pankille pantiksi kyseisiin sopimuksiin perustuvien velvoitteiden täyttämisestä ja niitä oli pidettävä rahoitusvakuusjärjestelyistä annetussa Liettuan laissa tarkoitettuina rahoitusvakuuksina.

11 Ūkio bankas teki tämän jälkeen Commerzbank AG:n kanssa vastatakaussopimuksia, joiden perusteella Commerzbank antoi takauksia State Bank of Indialle ja tämä puolestaan takausten varsinaisille edunsaajille eli Aviabaltikan sopimuspuolille. Pantiksi Ūkio bankas talletti varoja, joiden määrä vastasi Commerzbankin myöntämien takauksien määrää.

12 Kaunas apygardos teismas (Kaunasin alueellinen tuomioistuin, Liettua) aloitti 2.5.2013 Ūkio bankasia koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn.

13 Koska Aviabaltika ei täyttänyt velvoitteitaan sopimuspuoliaan, joiden hyväksi vuosien 2011 ja 2012 sopimuksilla oli myönnetty takaukset, kohtaan, Commerzbank joutui 12.3.2014 täyttämään vastatakaussopimuksiin perustuvat velvoitteensa ja veloitti osan Ūkio bankasin pantiksi tallettamista varoista.

14 Kaunas apygardos teismas hyväksyi 28.10.2014 Ūkio bankasin pesään kuuluvaksi velaksi Aviabaltikan saatavan, joka koostui muun muassa kyseiselle pankille vuosien 2011 ja 2012 sopimusten yhteydessä rahoitusvakuudeksi annetuista varoista.

15 Ūkio bankas kuittasi osan Commerzbankin veloittamista varoista talletussuojasta annettujen Liettuan säännösten perusteella saadulla korvauksella, joka oli talletettu eräälle toiselle Aviabaltikan tilille, eikä kyseisen Aviabaltikan antaman vakuuden perusteella pantatuilla varoilla. Tämän jälkeen se vaati Aviabaltikan velvoittamista palauttamaan sille vuosien 2011 ja 2012 sopimusten perusteella maksettavasta määrästä kyseisen kuittauksen jälkeen jäljellä olleen määrän korkoineen.

16 Kaunas apygardos teismas hyväksyi kyseiset vaatimukset 14.12.2015 antamallaan tuomiolla. Lietuvos apeliacinis teismas (ylioikeus, Liettua) vahvisti mainitun tuomion 31.5.2016 antamallaan tuomiolla. Kyseiset tuomioistuimet totesivat, että vuosien 2011 ja 2012 sopimuksilla oli tehty rahoitusvakuusjärjestely, jonka kohteena olivat Aviabaltikan kyseisessä pankissa avaamalle tilille talletetut varat. Ne katsoivat, että Ūkio bankasia koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen seurauksena kyseiset varat sisältyivät konkurssipesään ja että kyseisen pankin oikeutta määrätä niistä rajoitti alaa koskevan kansallisen oikeuden mukainen kielto panna täytäntöön sellaista velvoitetta, jota ei ollut olemassa silloin, kun kyseinen menettely aloitettiin. Aviabaltika on tehnyt Lietuvos Aukščiausiasis Teismasiin (ylin tuomioistuin, Liettua) kassaatiovalituksen.

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, että Aviabaltika ja Ūkio bankas olivat tehneet direktiivin 2002/47 2 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen panttioikeuteen perustuvan rahoitusvakuutusjärjestelyn ja että rahoitusvakuuden täytäntöönpanoon oikeuttava tapahtuma toteutui vakuuden saajaa eli Ūkio bankasia koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen. Se pohtii erityisesti sitä, voiko vakuuden saaja panna kyseisen vakuuden täytäntöön sen mahdollistamiseksi, että se voi periä sillä vakuuden antajalta eli Aviabaltikalta olevan saatavan, joka syntyi, koska Aviabaltika ei ollut täyttänyt kyseisen sopimuksen mukaisia taloudellisia velvoitteitaan.

18 Aviabaltika väittää, että Ūkio bankasin on direktiivin 2002/47 ja erityisesti sen 4 artiklan perusteella käytettävä saatavansa perimiseen varoja, jotka Aviabaltika antoi sille mainitun vakuuden perusteella, eikä sen muita varoja. Aviabaltika katsoo lisäksi, että jos Ūkio bankasin vaatimukset hyväksyttäisiin, se ei voisi saada kyseisiä varoja takaisin maksukyvyttömyysmenettelyssä vaan sen olisi käytännössä maksettava rahoitusvakuuden määrä kyseiselle pankille toiseen kertaan. Ūkio bankas sen sijaan katsoo, että pankkitoimintaa ja maksukyvyttömyyttä koskevien kansallisten säännösten mukaan mainitut varat

sisältyvät konkurssipesään eikä niitä voida käyttää sen omien velkojen suorittamiseen. Se lisää, että kyseisen direktiivin mukaan sillä on rahoitusvakuuden saajana oikeus mutta ei velvollisuutta käyttää tällä perusteella annettuja varoja ja että se voi päättää kuitata saatavansa Aviabaltikan muilla varoilla.

19 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamien tietojen mukaan pankkitilille talletettujen varojen antamisesta rahoitusvakuudeksi seuraa, että vakuudeksi annetaan oikeus kyseisten varojen takaisinmaksuun, sillä mainittuja varoja koskeva omistusoikeus on siirtynyt pankille. Lisäksi se katsoo, että pääasiassa kyseessä olevaan tilanteeseen voidaan soveltaa pankkitoimintaa ja maksukyvyttömyyttä koskevia kansallisia säännöksiä, joihin asiaa ensimmäisessä oikeusasteessa ja muutoksenhakuasteessa käsitelleet tuomioistuimet tukeutuivat ja joihin kuuluu muun muassa sellaisten velvoitteiden, joita ei ole pantu täytäntöön vielä silloin, kun maksukyvyttömyysmenettely aloitetaan, täytäntöönpanoa koskeva kielto, joka on esteenä kyseisen vakuuden täytäntöönpanolle ja sille, että vakuuden saaja tosiasiallisesti käyttää sitä. Kyseinen tuomioistuin korostaa, että vaikka vakuuden antaja joutuu tällaisen täytäntöönpanematta jättämisen vuoksi suorittamaan asianmukaiset rahoitusvelvoitteensa muilla varoillaan, maksukyvyttömyyttä koskevat säännökset ovat käytännössä esteenä mainitun vakuuden takaisinsaamiselle.

20 Tällaisessa tilanteessa Lietuvos Aukščiausiasis Teismas on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin 2002/47 4 artiklan 5 kohtaa tulkittava siten, että siinä asetetaan jäsenvaltioille velvoite antaa oikeussääntöjä, joissa säädetään, ettei rahoitusvakuus sisälly vakuuden saajan (likvidaatiomenettelyssä oleva pankki) konkurssipesään? Toisin sanoen, onko jäsenvaltioilla velvollisuus antaa oikeussääntöjä, joissa edellytetään, että vakuuden saajalla (pankki) olisi tosiasiallisesti oltava mahdollisuus saatavansa, jonka vakuutena on rahoitusvakuus (pankkitilillä olevat rahat ja niitä koskeva saamisoikeus), täyttämiseen siitä huolimatta, että rahoitusvakuuden täytäntöönpanoon oikeuttava tapahtuma tapahtui vakuuden saajan (pankki) likvidaatiomenettelyn alkamisen jälkeen?

2) Olisiko direktiivin 2002/47 4 artiklan 1 ja 5 kohtaa tulkittava systemaattisesti siten, että niissä annetaan vakuuden antajalle oikeus vaatia, että vakuuden saajan (pankki) olisi käytettävä ensisijaisesti rahoitusvakuutta (pankkitilillä olevat rahat ja niitä koskeva saamisoikeus) saamisensa, jonka vakuutena on rahoitusvakuus, täyttämiseen, ja näin ollen siten, että niissä asetetaan rahoitusvakuuden saajalle vastaava velvoite periä saamisensa sen likvidaatiomenettelyn alkamisesta huolimatta?

3) Jos toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi ja jos vakuuden antaja täyttää vakuuden saajan saamisen, jonka vakuutena on rahoitusvakuus, käyttämällä muita varojaan, olisiko direktiivin 2002/47 säännöksiä ja erityisesti sen 4 ja 8 artiklaa tulkittava siten, että vakuuden antajaan pitäisi soveltaa poikkeusta vakuuden saajan (pankki) velkojien yhdenvertaiseen kohteluun likvidaatiomenettelyssä ja että vakuuden antajalle olisi rahoitusvakuuden takaisin saamiseksi annettava etusija muihin velkojiin nähden likvidaatiomenettelyssä?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään olennaisilta osin sitä, onko direktiivin 2002/47 4 artiklan 5 kohtaa tulkittava siten, että siinä edellytetään jäsenvaltioiden antavan säännöstön, joka mahdollistaa sen, että panttioikeuteen perustuvan rahoitusvakuusjärjestelyn mukaisen rahoitusvakuuden saaja voi periä vakuudesta saatavansa, joka on syntynyt järjestelyn

kattamien rahoitusvelvoitteiden laiminlyömisen seurauksena, kun rahoitusvakuuden täytäntöönpanoon oikeuttava tapahtuma toteutuu vakuuden saajaa koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen.

22 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että pääasiassa kyseessä oleva rahoitusvakuus sisältyy vakuuden saajan eli Ūkio bankasin konkurssipesään eikä sitä voida kansallisen oikeuden mukaisen täytäntöönpanokiellon vuoksi panna täytäntöön sen turvaamiseksi, että vakuuden saaja voi tosiasiallisesti periä saatavansa. Niinpä kyseisestä tilanteesta seuraa käytännössä se, että vakuuden antaja maksaa vakuuden saajalle kyseisen, maksukyvyttömyysmenettelyyn kuuluvan vakuuden määrän toiseen kertaan.

23 Aluksi on mainittava, että direktiivin 2002/47 4 artiklan 5 kohdan sanamuodosta ilmenee yksiselitteisesti, että jäsenvaltioiden on annettava säännöstö, jonka perusteella rahoitusvakuusjärjestely voi ehtojensa mukaisesti tuottaa vaikutuksensa vakuuden antajaa tai vakuuden saajaa koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta tai jatkamisesta riippumatta. Kyseinen säännös koskee nimenomaisesti molempia sopimusosapuolia, eikä siinä tehdä eroa sopimuksen täytäntöönpanon osalta sen mukaan, kumpaa osapuolta tällainen menettely koskee.

24 Direktiivin 2002/47 systematiikan ja tavoitteiden osalta on tämän jälkeen muistutettava, että kyseisellä direktiivillä pyritään sen johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen mukaan edistämään rahoitusmarkkinoiden yhdentymistä ja kustannustehokkuutta sekä Euroopan unionin rahoitusjärjestelmän vakautta. Tätä varten kyseisellä direktiivillä otetaan käyttöön järjestelmä, jolla pyritään rajoittamaan sen soveltamisalaan kuuluvia rahoitusvakuuksia käyttävien osapuolten hallinnollisia rasitteita, parantamaan kyseisiin vakuuksiin liittyvää oikeusvarmuutta jättämällä ne tiettyjen kansallisen maksukyvyttömyyslainsäädännön säännösten soveltamisalan ulkopuolelle ja rajoittamaan rahoitusvakuusjärjestelyn osapuolen tekemästä eräännyttämisestä johtuvia seurannaisvaikutuksia (ks. vastaavasti tuomio 10.11.2016, Private Equity Insurance Group, C-156/15, EU:C:2016:851, 23 kohta).

25 Tässä yhteydessä on mainittava, että siltä osin kuin mainitun direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädetään, että panttioikeuteen perustuvan rahoitusvakuuden saajan on voitava realisoida vakuus jollakin siinä kuvatuista tavoista, unionin tuomioistuin on todennut, että kyseisellä järjestelmällä annetaan rahoitusvakuuksille etu muihin, kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuulumattomiin vakuuslajeihin nähden (ks. vastaavasti tuomio 10.11.2016, Private Equity Insurance Group, C-156/15, EU:C:2016:851, 25 ja 50 kohta).

26 On täsmennettävä, että unionin tuomioistuimelta tiedusteltiin kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa ainoastaan sitä, onko direktiiviä 2002/47 tulkittava siten, että siinä annetaan rahoitusvakuuden saajalle oikeus panna kyseinen vakuus täytäntöön riippumatta vakuuden antajaa koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta. Koska kyseisen direktiivin 4 artiklan 5 kohdassa ei kuitenkaan edellä tämän tuomion 23 kohdassa mainitulla tavalla tehdä eroa sen mukaan, koskeeko maksukyvyttömyysmenettelyn aloittaminen vakuuden antajaa vai sen saajaa, mainittua direktiiviä on tulkittava siten, että sillä käyttöön otetulla järjestelmällä annetaan myös rahoitusvakuuden saajille oikeus panna kyseiset vakuudet täytäntöön riippumatta niitä koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta.

27 Niinpä on katsottava, kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 85 kohdassa, että direktiivillä 2002/47 pyritään ottamaan käyttöön erityinen rahoitusvakuussääntely, jonka avulla voidaan edistää unionin rahoitusjärjestelmän vakautta.

28 Kyseisen direktiivin 4 artiklan 5 kohdan sellainen tulkinta, jonka mukaan panttioikeuteen perustuva rahoitusvakuus muuttuu tehottomaksi vakuuden saajaa koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen seurauksena, mikä estää vakuuden saajaa perimästä tosiasiallisesti saatavaansa kyseisestä vakuudesta ja pakottaa vakuuden antajan käytännössä maksamaan mainitun vakuuden tälle toiseen

kertaan, on kuitenkin sekä kyseisen artiklan sanamuodon että direktiivin 2002/47 tavoitteiden vastainen. Tällaisella tulkinnalla nimittäin vietäisiin tällaiselta sopimukselta suurelta osin vaikutus, ja se saattaisi mahdollisesti aiheuttaa vakuuden antajalle taloudellisia vaikeuksia, mikä on rahoitusvakuusjärjestelyn osapuolen tekemästä eräännyttämisestä johtuvien seurannaisvaikutusten rajoittamista koskevan tavoitteen vastaista.

29 On lisättävä, että julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 59 ja 60 kohdassa esittämällä tavalla on niin, että koska direktiivin 2002/47 4 artiklan 5 kohdassa ei täsmennetä, miten voidaan varmistaa rahoitusvakuuden tehokas vaikutus maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta riippumatta, jäsenvaltioiden on säädettävä tällaisen tehokkaan vaikutuksen varmistamisen mahdollistavista asianmukaisista keinoista, joihin voi kuulua säätäminen siitä, ettei rahoitusvakuus sisälly vakuuden saajan konkurssipesään.

30 Ensimmäiseen kysymykseen on kaiken edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 2002/47 4 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että siinä edellytetään jäsenvaltioiden antavan säännöstön, joka mahdollistaa sen, että panttioikeuteen perustuvan rahoitusvakuusjärjestelyn mukaisen rahoitusvakuuden saaja voi periä vakuudesta saatavansa, joka on syntynyt järjestelyn kattamien rahoitusvelvoitteiden laiminlyömisen seurauksena, kun rahoitusvakuuden täytäntöönpanoon oikeuttava tapahtuma toteutuu vakuuden saajaa koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen.

Toinen kysymys

31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään olennaisilta osin sitä, onko direktiivin 2002/47 4 artiklan 1 ja 5 kohtaa tulkittava siten, että niissä asetetaan panttioikeuteen perustuvan rahoitusvakuusjärjestelyn mukaisen rahoitusvakuuden saajalle velvollisuus periä saatavansa, joka on syntynyt järjestelyn kattamien rahoitusvelvoitteiden laiminlyönnin seurauksena, ensisijaisesti kyseisestä vakuudesta.

32 Ensimmäiseksi on mainittava kyseisen 4 artiklan sanamuodon osalta, että sen 1 kohdassa käytetyllä ilmaisulla ”vakuuden saajan on voitava realisoida” ilmaistaan, että tällä on rahoitusvakuuden täytäntöönpanoon oikeuttavan tapahtuman jälkeen pikemminkin mahdollisuus kuin velvollisuus realisoida kyseinen vakuus. Lisäksi mainitun artiklan 1 ja 5 kohdassa käytetyt ilmaisut ”sen ehtojen mukaisesti annetut” ja ”ehtojensa mukaisesti” ilmentävät direktiivissä 2002/47 sopimusehdoille annettua etusijaa.

33 Kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 74 kohdassa olennaisilta osin, mainitulla säännöksellä pyritään näin ollen siihen, että rahoitusvakuusjärjestely pannaan täytäntöön ensisijaisesti osapuolten sopimien sopimusehtojen mukaisesti.

34 Toiseksi on todettava sen asiayhteyden osalta, johon direktiivin 2002/47 4 artiklan 1 ja 5 kohta kuuluvat, että kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan l alakohdan sanamuodossa vahvistetaan osapuolten sopimien sopimusehtojen merkitys, kun siinä määritellään, että ”täytäntöönpanoon oikeuttavalla tapahtumalla” tarkoitetaan ”eräännyttämistapahtumaa tai osapuolten välillä sovittua muuta samanlaista tapahtumaa, jonka tapahduttua vakuuden saajalla on oikeus muuttaa rahoitusvakuus rahaksi”. Tämä ilmenee myös muiden mainitun direktiivin säännösten sanamuodosta, esimerkiksi sen 4 artiklan 4 kohdasta, jossa viitataan ”panttioikeuteen perustuvassa rahoitusvakuusjärjestelyssä sovittuihin ehtoihin”.

35 Tässä tilanteessa on katsottava, että direktiivin 2002/47 4 artiklan 1 ja 5 kohdalla pyritään siihen, että rahoitusvakuusjärjestely pannaan täytäntöön ensisijaisesti osapuolten sopimien sopimusehtojen mukaisesti mutta kuitenkin siten, että edellä 24 kohdassa mainitut kyseisen direktiivin tavoitteet täyttyvät.

36 On vielä mainittava kyseisistä tavoitteista seuraavan, että vakuuden saajan on täytettävä saatavansa ensin tätä varten annetusta vakuudesta ennen vakuuden antajan muiden varojen käyttämistä, ellei tästä ole sovittu sopimusehdoissa. Tällaisella vaatimuksella voidaan nimittäin välttää vakuuden saajan maksukyvyttömyyden vaikutusten leviäminen, koska sillä mahdollistetaan se, ettei vakuuden antaja joudu maksamaan velkaansa vastaavaa vakuuden määrää toiseen kertaan.

37 Pääasian tilanteesta on mainittava tarkemmin, että ennakkoratkaisupyynnössä mainituista seikoista ja muun muassa vuoden 2011 ja 2012 sopimusten 6.3 artiklasta, jossa mainitaan rahoitusvakuus, jolla varmistetaan, että asiakas ”täyttää asianmukaisesti sopimuksen mukaiset velvoitteensa pankkia kohtaan”, ilmenee, että vakuuden saajan on perittävä saatavansa ensin rahoitusvakuudesta ennen vakuuden antajan muiden varojen käyttämistä, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tutkittava.

38 Toiseen kysymykseen on kaiken edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 2002/47 4 artiklan 1 ja 5 kohtaa on tulkittava siten, ettei niissä aseteta panttioikeuteen perustuvan rahoitusvakuusjärjestelyn mukaisen vakuuden saajalle velvollisuutta periä saatavaansa, joka on syntynyt kyseisen järjestelyn kattamien rahoitusvelvoitteiden laiminlyönnin seurauksena, ensisijaisesti kyseisestä vakuudesta.

Kolmas kysymys

39 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään olennaisilta osin sitä, onko direktiiviä 2002/47 ja erityisesti sen 4 ja 8 artiklaa tulkittava siten, että jos panttioikeuteen perustuvan rahoitusvakuusjärjestelyn mukaisen vakuuden saaja on perinyt saatavansa, joka on syntynyt kyseisen järjestelyn kattamien rahoitusvelvoitteiden laiminlyönnin seurauksena, vakuuden antajan muista varoista kuin kyseisestä vakuudesta, vakuuden antajaa on suosittava muihin velkojiin nähden vakuuden saajaa koskevassa maksukyvyttömyysmenettelyssä, jotta se voisi saada kyseisen vakuuden takaisin.

40 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ennakkoratkaisupyynnön esittämisen perusteena ei voi olla intressi saada neuvoa-antavia lausuntoja yleisistä tai hypoteettisista kysymyksistä vaan se, että kysymys on tarpeen unionin oikeutta koskevan riidan todelliseksi ratkaisemiseksi (tuomio 10.11.2016, Private Equity Insurance Group, C-156/15, EU:C:2016:851, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Tässä yhteydessä on mainittava, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 93 kohdassa, että pääasiassa on kyse Ūkio bankasin ja Aviabaltikan välisestä oikeusriidasta, joka koskee niiden vuosina 2011 ja 2012 tekemien sopimusten täyttämistä eikä Ūkio bankasin maksukyvyttömyysmenettelyn kulkua. Ennakkoratkaisupyynnössä mainituista seikoista ei ilmene, että ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa olisi nostettu vastakannetta, jolla kyseistä pankkia vaadittaisiin palauttamaan rahoitusvakuus, tai että kyseisen tuomioistuimen olisi ratkaistava kysymyksiä, jotka koskevat saatavan, joka Aviabaltikalla on Ūkio bankasilta kyseisen vakuuden johdosta, perimistä maksukyvyttömyysmenettelyssä.

42 Ennakkoratkaisupyynnössä ei myöskään mainita mitään sellaisten kansallisten säännösten olemassaolosta tai sisällöstä, joita ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin joutuisi asian ratkaisemisessa soveltamaan sen mukaan, mikä unionin tuomioistuimen vastaus on, ja joilla saattaisi olla vaikutusta velkojien etusijajärjestykseen kyseisessä menettelyssä.

43 Tässä tilanteessa on todettava, että kolmas kysymys on luonteeltaan hypoteettinen ja se on tästä syystä jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

44 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Rahoitusvakuusjärjestelyistä 6.6.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/47/EY, sellaisena kuin se on muutettuna 6.5.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/44/EY, 4 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että siinä edellytetään jäsenvaltioiden antavan säännöstön, joka mahdollistaa sen, että panttioikeuteen perustuvan rahoitusvakuusjärjestelyn mukaisen rahoitusvakuuden saaja voi periä vakuudesta saatavansa, joka on syntynyt järjestelyn kattamien rahoitusvelvoitteiden laiminlyömisen seurauksena, kun rahoitusvakuuden täytäntöönpanoon oikeuttava tapahtuma toteutuu vakuuden saajaa koskevan maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen.**

2) **Direktiivin 2002/47 4 artiklan 1 ja 5 kohtaa on tulkittava siten, ettei niissä aseteta panttioikeuteen perustuvan rahoitusvakuusjärjestelyn mukaisen vakuuden saajalle velvollisuutta periä saatavaansa, joka on syntynyt kyseisen järjestelyn kattamien rahoitusvelvoitteiden laiminlyönnin seurauksena, ensisijaisesti kyseisestä vakuudesta.**

Allekirjoitukset